

Igazságra érzékenyen

Tudja azt a kedves olvasó, hogy milyen hosszú az út Tiszanagyfalutól Budapestig? Erre a kérdésre a választ dr. Lenkovics Barnabás az alábbiakban megadja. Ő mesélt ugyanis arról, milyen göröngyös földút vezetett a szabolcsi faluból az ország szívéig...

SZÖVEG: PARDAVI MARIANN • FOTÓ: ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

– Az ilyen típusú cikkekhez készülnek általában olyan képek, ahol a háttér egy könyvekkel teli vitrin, ugye? – kérdezte, majd szabadkozva hozzátette, hogy ilyenrel sajnos nem szolgálhat, hiszen a budapesti irodáját zsúfolta tele könyvekkel, a győri csak funkcionális. Annak idején ugyanis, mikor az Eötvös Loránd Tudományegyetem Győrbe helyezte ki tagozatát, Lenkovics Barnabás is intézményünk mellett foglalt állást, s vált egyetemünk egyik tanszékvezetőjévé – aki azóta „intercity oktatóként” ingázik. A kihelyezett tagozat amiatt is nagy eredmény, mert az ELTE több mint

ember könnyen a részese tud lenni, kontrollálni is képes, jobban ki tudja bontani a személyiségét – míg a túl nagy inkább eltünteti mindezt. Ez világjelenség. De hogy jön mindez az egyetemhez? Úgy, hogy Magyarországon elég volna akár egyetlen jogi kar is. Olyan előnyökkel kecsegtetne ez, mint hogy ott tanítanának a legkiválóbb oktatók, ott használhatnák fel a legtöbb kutatási támogatást, és nem utolsósorban, nemzetközileg is nagy tekintéllyel bírna, és még sorolhatnánk a pozitívumokat. Ám ezek az érvek egyáltalán nem elegendők! Ez az elképzelt egyetem így ugyanolyan

nak látta, hogy a kezdeményezés mellé álljon. Azonban ahogy ő fogalmazott, becsületbeli ügynek tekinti, hogy az alma maternél is „fállással” megmaradjon, hiszen a legtöbbit ennek az intézménynek köszönhet. Lenkovics Barnabás ugyanis „falusi parasztyegyekként” került az ELTE-re tizenévesen, s máig sem szakadt el attól.

– Sok kolléga úgy kezdi az életrajzi beszámolóját, hogy mindig is tanár akart lenni. Én ugyanezt mondhatom el magamról. Falusiként három út állt előttem a továbbtanulás szempontjából: lehettem volna pap, tanító vagy jegyző. Mindig is vonzott a magyar irodalom és történelem, így kézenfekvőnek tűnt, hogy a bölcsészettudományi karra adom be a jelentkezésem. Ám történelem–magyar szakpár abban az évben nem indult...

Elkeseredettségében tétován lapozgatta a felvételi tájékoztatót, mikor megakadt a szeme az állam- és jogtudományi karon. Mivel nem sok fogalma volt róla, hogy ott mit tanítanak, segítségért folyamodott. A rendkívül művelt, arisztokrata családból származó házinénitől – akinél a gimnáziumi évek alatt albérlőként lakott – tudta meg, hogy bírót, ügyvédet vagy ügyészt faraghatnak belőle az egyetemen. Szavai mindmáig a fülében csengenek: „Jó ügyvéd lesz belőled, mert nagyon érzékeny vagy az igazságra!” Ám nem mindenki látott ilyen fényes karriert Lenkovics Barnabás előtt. Volt, aki azt találta mondani: még a portás sem fogja beengedni az ELTE-re, nemhogy felvegyék oda!

„Volt, aki azt találta mondani: még a portás sem fogja beengedni az ELTE-re, nemhogy felvegyék oda!”

háromszáz éves fennállása óta még csak hasonlóra sem volt példa...

– Nagyon megfogott Ernst Schumacher „A kicsi szép” című tanulmánya, mely már a címében is jelzi, hogy az ember hajlamos túlméretezett megoldásokban gondolkodni, így azonban a világ emberellenessé, személytelené válik. Hogy egy egyszerű példával éljek: ahelyett, hogy több száz asztalosmester kis műhelyekben alkotna, hatalmas bútóráruházak szolgálják ki a vásárlókat. Hogy Mahátma Gandhi szavaival éljek: nem tömegtermelést akarok, hanem termelő tömeget! Nagy híve vagyok ugyanis az emberléptékűségnek, a kis méretekben való gondolkodásnak. Miért is? – tette fel a kérdést. – Egyszerűen azért, mert az átlátható. Az

tömegtermelési nagyüzem lenne, mint a kínai varrodák, ahol egyetlen csarnokban tízezer asszony dolgozik, futószalagon. Ez számomra a modernkori rabszolgaságot testesíti meg. Ugyanígy vagyok az egyetemi méretekkel: inkább több, akár tizenöt–hús színvonalas, de kisméretű felsőoktatási intézmény kellene ahhoz, hogy az országban területileg arányosan legyen elosztva a tudás, a kultúra, a műveltség is – érvelt az ELTE győri tagozata mellett.

„PARASZTYEREK” A PATINÁS EGYETEMEN

Így aztán, mikor a győri SZIF megkereste a nagynevű egyetemet, a fent olvasottak fényében különösen fontos-

A LEGJOBBAK KÖZÖTT A LEGJOBB

– Mindig is kisebbségi komplexusom volt, s úgy gondolom, ez már életem végéig elkísér... Mikor Tiszanagyfaluból a nyíregyházi gimnáziumba kerültem, sokszor éreztem velem, hogy „messziről jöttem”. S talán az örökös „csak azért is megmutatom” akarás segített abban, hogy elérjem a céljaimat: 1968-ban a maximális húsz pontból tizenkilenc és felet értem el a felvételin. A katonomra piros „F” betű került, amely azt hivatott jelölni, hogy fizikai dolgozó gyermeke vagyok. Mindez azért fontos, mert akkoriban célul tűzték ki, hogy a százhatvan hallgatónak legalább a negyven százaléka alacsony sorból származzon.

A fél pont híján száz százalékos felvételit produkáló diák azonban nem szállt el a dicsőségtől, sőt, eredménye további erőfeszítésekre ösztökélte. Megfelelni akarása olyannyira lökdöste előre, hogy volt olyan

karácsony, melyet a kollégiumi szobában gubbasztva tanult végig.

– Nem engedhettem meg magamnak, hogy hazamenjek, hiszen január 5-én római jogból vizsgáztam! Mindenki tudja, hogy ez afféle pályaalakmassági szűrő: aki ezen a vizsgán jól teljesít, abból jogász lesz – mégpedig jó jogász! Azon az ünnepen a kollégiumban csak ketten maradtunk: egy állami gondozott fiú, akinek nem volt hova hazamenni és én. A nagy magányban és csendben bizony lehetett tanulni – emlékezett vissza, s mint kiderült, nem hiába mondott le a szerettei körében töltött szentestéről: ötösrre vizsgázott. – Ez már rangot jelentett. A miénk volt az évfolyamon a legjobb csoport, az ember szívós igyekezettel tanult, hogy ne maradjon le a többiektől. Máskülönből pedig tudtam, milyen nehezen élnek a szüleim a faluban. Gyakran mondogatták – persze nemcsak én kaptam akkor

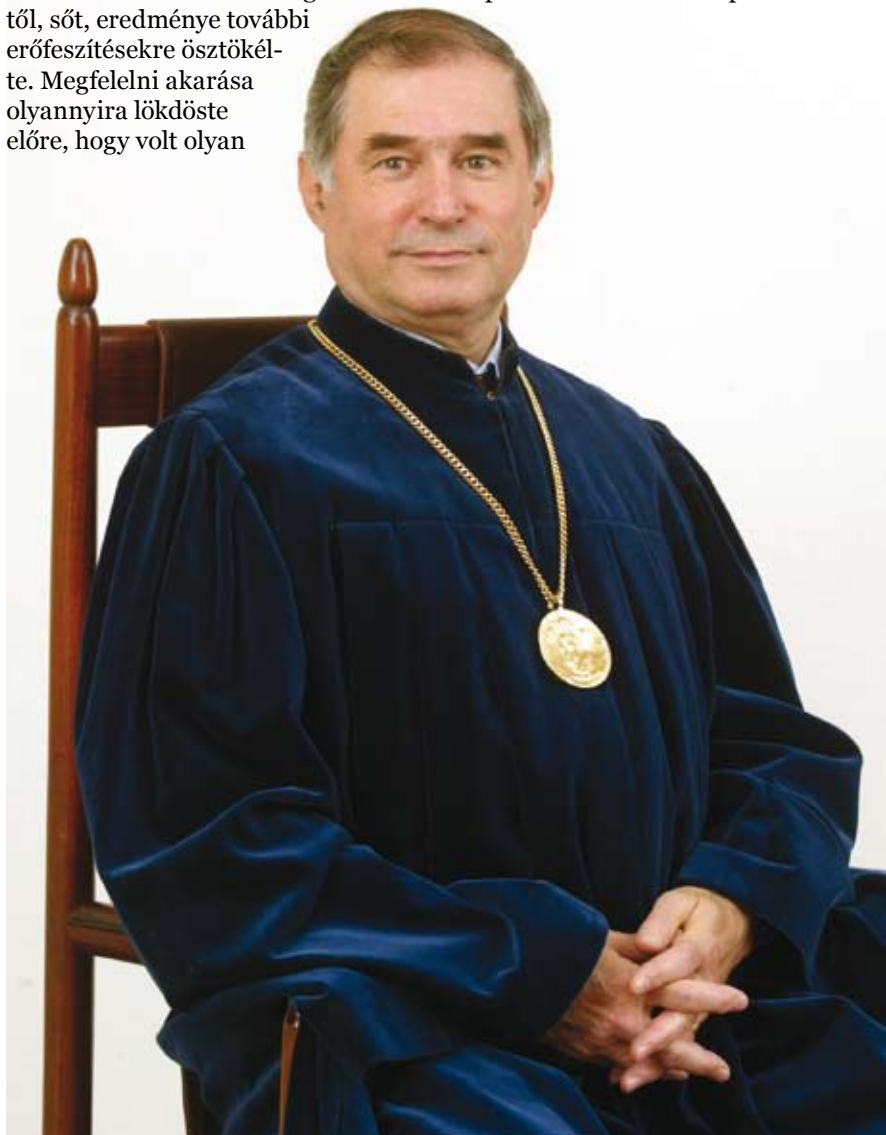
ilyen intelmeket, másokat is ugyanígy ösztönöztek: – „Tanulj fiam, mert sokat kell tennünk azért, hogy egyetemre járhass. Ha nem tanulsz, jöhetsz haza kapálni, disznót etetni.”

Így esett, hogy Lenkovics Barnabás a legjobbak közé küzdötte fel magát az évfolyama ranglétráján. Mikor hatályba lépett az ifjúsági törvény, mely előírta a hallgatói képviselők az egyetemi tanácsba, nem volt kérdés, ki legyen ott képviselő.

– Tulajdonképpen már az egyetemi tanács hallgatói képviselőjeként elkezdtem afféle közéleti munkát végezni. Komoly feladatot kaptam, hiszen sok más között az ösztöndíjak, a kollégiumi felvételi és a menza kérdése is az én felügyeletem alá tartozott.

Közvetlenül a végzés után egyetemi oktatóként dolgozott tovább, két évfolyamon hat csoportnak vezetett szemináriumot. Mivel a tudomány más-más ágait ölelte fel a két évfolyam, szinte újra kellett tanulnia mindent, méghozzá teljesen más szögből: úgy kellett előadni a megtanult anyagot, hogy azt mások számára is érthetővé tudja tenni. Ezért rengeteg bírósági esetet gyűjtött a könnyebb megértés elősegítésére. Mint mondta, szerencsésnek érzi magát, hiszen kiváló oktatóktól leshette el a tanítás módszerét – többek között Mádl Ferencétől, aki a későbbiekben nagy szerepet játszott az életében. Például, mikor a magánjogi tanszékek összeolvadása után őt választották civilisztikai intézetigazgatóvá. Márpedig egy intézetigazgatónak titkára is szüksége van... Öt évig dolgoztak együtt. 2000-ben Mádl Ferencet köztársasági elnökké választották. Egy évre rá, az ombudsmanválasztás kapcsán Lenkovics Barnabás ismét közelebb került a közéleti szerepléshez.

– Az első magyar ombudsmant, Gönczöl Katalint nem választották újra, a pártoknak azonban új jelöltben kellett volna megegyezni, ám ez nem sikerült. Az Alkotmány szerint a köztársasági elnök jelöl ombudsmant, méghozzá határidős kényszerrel. A határidő lejártá előtt két nappal hívott fel Mádl Ferenc, hogy ő engem jelölne – mesélte, s hozzátette, szerinte az akkori köztársasági elnökön kívül nem gondolt rá senki. Holott, mint mondta, korábban több vezető politikus és képviselő szeminárium-vezetője is volt polgári jogból. Ismer-

ték és tartottak is tőle, hiszen tudták, megköveteli a rendet. A szemináriumokon rendszeresen névsort olvasott, feladatokat adott: fegyelem jellemezte az órát. Meg is kérdezték a köztársasági elnököt: nem lesz Lenkovic Barnabás a „nép ügyvédjeként” túl szigorú? Mádl Ferenc ellentmondást nem tűrően csak annyit mondott: ha az lesz, akkor azt megérdemlitek!

A NÉP ÜGYVÉDJE

– Az ombudsmannak kifejezetten az a feladata, hogy az Alkotmány és az alkotmányos törvények végrehajtását a kormányzati tevékenységben ellenőrizze. Feleltem a hangom többek közt az egészségügy átalakítása és az ezzel összefüggő orvosi kamarai tagság megszüntetése ellen. Mivel kis faluból származom, tudom, hogy a kisposták bezárásával és a vasúti szárnyvonalak lezárásával elvágják a köldökzsinórt a falvak és a világ között. Éppen ezért szólaltam fel ezek

védelmében is. Meg is kaptam, hogy túlléptem a hatáskörömet azzal, hogy aktívan beleavatkoztam a politikába. Kérdem én: bűn az, hogy szót emeltem a tanyák villamosításáért, hogy a huszonegyedik században ne gyertyafénynél tanuljanak a gyerekek? Van olyan ország, ahol az ombudsmant a nép ügyvédjeként hívják – én ezt a szerepet komolyan vettem.

Annyira azért mégsem lehettem vele elégedetlenek, hiszen az Országgyűlés 2007 márciusában alkotmánybíróvá választotta. – Nem volt ismeretlen a terep, hiszen ombudsmanként az Alkotmány által előírtakat és az Alkotmánybíróság határozatait kellett betartatnom – fűzte hozzá.

Manapság kiemelt szerepet kap a napi politikában Magyarország alap-törvénye. Felmerült, hogy a több mint két évtizede meglévő törvényeket időszerű volna új gondolatokkal kiegészíteni. Adódik a kérdés: valóban megérett a változásra, vagy bizonyos

politikai érdekek fűződnek a módosításhoz.

– Bár magánjogász vagyok, lassan tíz éve munkaeszközöm az Alkotmány. Hazánk európai uniós tag, emellett pedig ENSZ-tagállam is – minden emberi jogi nyilatkozatot aláírtunk, nemzetközi köteletségünk azok betartása. Teljesen új Alkotmányt – pláne olyat, amely kihagyná az említett köteleességeket – nem írhatunk. Olyan tagságbeli kötelezettségeink vannak, amelyek nem teszik lehetővé, hogy ezeket figyelmen kívül hagyja Magyarország. Nagyon óvatosan szabad csak hozzányúlni az Alkotmányhoz, hiszen a jogállam a hagyományos hatalmi ágak és az új „független” intézmények finoman kiegyensúlyozott rendszere, az egyikre vonatkozó döntés szükségszerűen hat a többire. Úgy gondolom, elegendő volna az alaptörvény finomítása, csiszolása is. Lehet persze új, jobb Alkotmányt írni, de hozzáteszem: tökéleteset ezen a téren sem alkotott még ember. ■

Winkler Gábor: Fő utca, Pépa